

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор

“ _____ ” _____ 2017 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА І
МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

спеціальність – 292 «Міжнародні економічні відносини»

факультет міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

2017/2018 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2017 року, протокол №1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Голіков А.П., д. геогр. наук, професор кафедри міжнародних економічних відносин

Касьян С.А., ст.викл. кафедри міжнародних економічних відносин

Черномаз П.О., к. геогр. наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин

Протокол від “28” серпня 2017 року, протокол №1

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин

_____ Казакова Н.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
факультету міжнародних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2017 року, протокол №1

Голова методичної комісії факультету міжнародних відносин та
туристичного бізнесу

_____ Григорова-Беренда Л.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» є визначення та розкриття сутності проблем у розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин, оцінювання їх ролі та впливу на світогосподарські процеси, ознайомлення студентів з сучасними глобальними проблемами людства та шляхами їх подолання.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є :

- закріплення студентами знань із сутності актуальних проблем глобального економічного розвитку;
- визначення тенденцій та пріоритетів у розвитку складових світового господарства і міжнародних економічних відносин;
- оцінка впливу проблем, що існують у світовому господарстві та міжнародних економічних відносинах, на сучасні світогосподарські процеси і розвиток країн світу різних типів соціально-економічного розвитку;
- аналітичний розгляд найважливіших сучасних глобальних проблем людства та визначення шляхів їх подолання.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	
Лабораторні заняття	
–	–
Самостійна робота	
72 год.	110 год.
Індивідуальні завдання	
в т.ч. курсова робота – 30 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

- сутність актуальних проблем глобального економічного розвитку;
- сучасні концепції світ-системного устрою людського суспільства, нового міжнародного економічного порядку, сталого соціально-економічного розвитку;
- вплив глобалізації на розвиток окремих галузей світового господарства та сферу міжнародних економічних відносин, а також проблеми, що вона викликає;
- концептуальні засади розвитку національної економіки України як суб'єкта світогосподарських процесів.

вміти:

- визначити методологію, за допомогою якої можливе дослідження проблеми глобального економічного розвитку;
- користуватися економіко-математичним моделюванням світогосподарських процесів та визначати з його допомогою причинно-наслідкові залежності між окремими явищами соціально-економічного характеру;
- здійснювати аналітичний розгляд та оцінку актуальних проблем світового господарства і міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації, прогнозувати їх можливий розвиток та наслідки;
- характеризувати сутність сучасних проблем людства та шляхи їх подолання.

2. Тематичний план навчальної роботи

Тема 1. Сучасна світ-система, відтворювальний процес, світогосподарські процеси та їх проблеми

Світ-система. Структура відтворювального процесу, тенденції у його виробничий складовій, проблеми асиметрії. Гоекономіка. Суб'єкти світового господарства та міжнародних економічних відносин. Генетичні та структурні зв'язки МЄВ. Інтернаціоналізація господарської діяльності і економічна інтеграція. Сутність, проблеми, тенденції, перспективи. Циклічність у розвитку світової економіки, її теоретичне підґрунтя. Якісні градації економічного розвитку, проблема диспропорцій.

Тема 2. «Центр» і «периферія»: проблема взаємовідносин та акомодатії

Сучасна типологія країн світу в контексті світ-системної концепції І. Валлерстайна. Їх економічний розвиток і конкуренція в умовах глобалізації. Проблема взаємовідносин та акомодатії країн «Центру» і «Периферії». Асиметрія у світовому виробництві. Проблема стратиграфії доходів. Концепція нового міжнародного економічного порядку. Проблеми його втілення в систему світогосподарських процесів та міжнародних відносин.

Тема 3. Світогосподарські процеси в контексті проблем, викликаних глобалізацією

Зростання ролі та значення ТНК та ППІ. Проблема нерівномірності у розвитку галузей світової економіки. Проблема деіндустріалізації національних економік. Проблема безробіття та міграції населення. Проблема сталого соціально-економічного розвитку світового господарства. Сучасні тенденції у міжнародному поділі праці та світовій торгівлі товарами і послугами. Теорія «периферійної економіки» і віддзеркалення її прояву у міжнародних економічних відносинах.

Тема 4. Глобальні виклики людству та їх вплив на розвиток світового господарства та МЄВ

Глобальні проблеми людства як виклики його існуванню та розвитку. Розвиток світового господарства та МЄВ крізь призму меж розвитку людства згідно з доповідями вчених «Римського клубу». Концепції сталого розвитку та нового міжнародного економічного порядку.

Тема 5. Сучасні моделі економічного розвитку та проблеми їх використання різними типами країн світу. Концепція «сталого розвитку».

Моделі економічного розвитку та їх сутність. Теоретико-методологічна база найважливіших моделей економічного розвитку. Модель «наздоганяючої модернізації», використання її країнами світу. Інноваційна модель економічного розвитку, основні її складові, можливості використання. «Економіка знань». Інноваційна модель і економічний розвиток України. Кластери, альянси, мережі у сучасній світовій економіці. «Сталий розвиток» як наукова категорія, основні її складові. Світовий відтворювальний процес, його динаміка та тенденції. Концепція сталого розвитку та її втілення в життя країнами світу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма (дистанційна)					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	сем	лаб	інд	ср		л	сем	лаб	інд	ср
Тема 1. Сучасна світ-система, відтворювальний процес, світогосподарські процеси та їх проблеми	10	2	4			4	12	2				10
Тема 2. «Центр» і «периферія»: проблема взаємовідносин та акомодатії	18	4	6			8	17	2				15
Тема 3. Світогосподарські процеси в контексті проблем, викликаних глобалізацією	28	4	10			14	27	2				25
Тема 4. Глобальні виклики людству та їх вплив на розвиток світового господарства та МЄВ	18	4	6			8	17	2				15
Тема 5. Сучасні моделі економічного розвитку та проблеми їх використання	16	2	6			8	17	2				15

різними типами країн світу. Концепція «сталого розвитку».												
Індивідуальне науково-дослідне завдання (курсова робота)	30				30		30				30	
Усього годин	120	16	32		30	42	120	10			30	80

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасна світ-система, відтворювальний процес, світогосподарські процеси та їх проблеми	4
2	«Центр» і «периферія»: проблеми взаємовідносин та акомодатії	6
3	Світогосподарські процеси в контексті проблем, викликаних глобалізацією	10
4	Глобальні виклики людству та їх вплив на розвиток світового господарства та МЕВ	6
5	Сучасні моделі економічного розвитку та проблеми їх використання різними типами країн світу. Концепція «сталого розвитку»	6
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання питань за темою «Сучасна світ-система, відтворювальний процес, світогосподарські зв'язки»	4
2	Вивчення матеріалів за темою «Центр» і «периферія»: проблеми взаємовідносин та акомодатії»	8
3	Опрацювання питань за темою «Світогосподарські процеси в контексті проблем, що викликаються глобалізацією»	14
4	Вивчення матеріалів за темою «Глобальні виклики людству та їх вплив на розвиток світового господарства та МЕВ»	8
5	Опрацювання питань за темою «Сучасні моделі економічного розвитку та проблеми їх використання різними типами країн світу. Концепція «сталого розвитку»	8
6.	Виконання курсової роботи	30
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Виконання курсової роботи за заданими темами.

1. Економічна глобалізація як наукова категорія. Теорії глобалізації.
2. Форми прояву та рівні економічної глобалізації.
3. Погляди різних наукових шкіл на міжнародну економічну інтеграцію.

4. Індикатори економічної глобалізації.
 5. НАФТА і розвиток економічної інтеграції в Західній півкулі.
 6. Структура світового господарства і характеристики її складових компонентів.
 7. Традиційні та нові суб'єкти економічної глобалізації.
 8. Підходи до історичної періодизації економічної глобалізації.
 9. Концепція сталого розвитку як глобальна доктрина сучасності: визначення, витоки, виникнення.
 10. «Римський клуб» та його внесок у розвиток сучасного суспільства.
 11. МЕВ як основа формування світового господарства. Форми МЕВ.
 12. Оцінка позитивних і негативних сторін глобалізації.
 13. Структурні рівні економічної глобалізації.
 14. Методи здійснення міжнародної економічної інтеграції.
 15. Основні шляхи вирішення глобальних екологічних проблем.
 16. Вплив процесів економічної глобалізації на відкритість економік країн світу.
- Причини та приклади збільшення відкритості.
17. Сутність, параметри і тенденції фінансової глобалізації.
 18. Теорії міжнародної економічної інтеграції.
 19. Основні чинники, що впливають на розвиток міжнародного поділу праці.
 20. Розвиток багатонаціонального підприємництва як складова частина економічної глобалізації.
 21. Міжнародна міграція робочої сили як показник ступеня розвитку глобалізації.
 22. Транскордонні злиття та поглинання: сутність і сучасні тенденції.
 23. Новий і новітній міжнародний поділ праці: сутність, загальні риси й відмінності.
 24. Геоелектроніка як наука: призначення та досліджувані питання.
 25. Формування уявлень про геоелектроніку. Співвідношення понять «геоелектроніка» і «геополітика».
 26. Масштаби діяльності ТНК на сучасному етапі транснаціоналізації.
 27. Міжнародна кооперація праці, її сутність, типи, форми та рівні.
 28. Сутність геоелектронічного аналізу. Геоелектронічні чинники.
 29. Генна інженерія як шлях вирішення продовольчої проблеми: позитивні й негативні аспекти.
 30. Міжнародна економічна інтеграція: сутність, передумови та цілі.
 31. Інтернаціоналізація світового господарства як наукова категорія. Сутність і рівні інтернаціоналізації.
 32. Місце та роль України в сучасних глобалізаційних процесах.
 33. Світове господарство як система. Генетичні та структурні зв'язки світового господарства.
 34. Особливості розвитку інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні: АСЕАН і АТЕС.
 35. Методи дослідження світового господарства та міжнародних економічних відносин.
 36. ЄС як найбільш розвинуте інтеграційне об'єднання країн світу.
 37. Суб'єкти світового господарства та МЕВ.
 38. Антиглобалізм: історія виникнення, сутність і основні положення.
 39. Розбіжності показників якості життя населення країн «центра» і «периферії» як проблема на шляху впровадження концепції сталого розвитку світу.
 40. Аутсорсинг і офшоринг у міжнародному поділі праці: сутність і приклади застосування.
 41. Міжнародний поділ праці як основа формування генетичних зв'язків світового господарства. Його сутність, історія виникнення та закономірності розвитку.
 42. Основні форми міжнародної економічної інтеграції.

43. Основні типи міжнародного поділу праці (загальний, частковий, одиничний), їхня сутність і відмінності.
44. Транснаціоналізація світового господарства. Сутність транснаціональних корпорацій.
45. Інтернаціоналізація науково-дослідної діяльності та інновацій: сутність, напрямки, провідні галузі.
46. Основні екологічні проблеми: світ на порозі катастрофи чи небезпека перебільшена?
47. Інтернаціоналізація виробництва як наслідок поглиблення міжнародного поділу та кооперації праці. Етапи інтернаціоналізації виробництва.
48. Демографічна проблема: основні світові тенденції. Демографічні революції й демографічний вибух.
49. Глобалізація та регіоналізація в сучасних міжнародних відносинах.
50. Сировинна та енергетична проблеми людства, шляхи їх вирішення.
51. Модель наздоганяючого розвитку. Можливості її використання країнами, що розвиваються. Позитивні риси та недоліки моделі.
52. Використання альтернативних джерел енергії як шлях вирішення енергетичної проблеми.
53. Впровадження кластерної концепції в Україні: можливості, що відкриваються, і проблеми реалізації.
54. Соціальні проблеми людства: проблеми моральності, культури, освіти, охорони здоров'я.
55. «Економіка знань»: сутність і перспективи розвитку.
56. Місце і роль України у вирішенні глобальних проблем людства.
57. Глобалізація й потенційна проблема світової нестабільності.
58. Забруднення гідросфери. Проблеми Світового океану.
59. Інноваційна модель розвитку як основна модель економічно розвинених країн світу.
60. Забруднення атмосфери. «Парниковий ефект»: реальна погроза чи вигадка вчених?

7. Методи контролю

Контрольні заходи проводяться з метою оцінки рівня підготовки студентів з дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюються у вигляді поточного та підсумкового семестрового контролю (екзамену).

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять у формі усного опитування або письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні питань, а також шляхом оцінки виконання індивідуальних завдань.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (екзамену): виконання курсової роботи.

8. Схема нарахування балів

Денна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Екзамен	Сума
60 (мінімум – 30)	40 (мінімум – 20)	100

60 балів поточного контролю: 30 балів – курсова робота, 15 балів – виступи на семінарських заняттях, 15 балів – тестові завдання;

40 балів підсумкового контролю (екзаменаційне завдання): 30 балів – 2 теоретичні питання, 10 балів – тестові завдання.

Заочна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Екзамен	Сума
30	70 (мінімум – 35)	100

30 балів – курсова робота;

70 балів підсумкового контролю (екзаменаційне завдання): 60 балів – 2 теоретичні питання, 10 балів – тестові завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Болотин А. Мировая экономика за 100 лет // МЭ и МЭО. – 2001. – № 9. – С. 90-114.
2. Голіков А.П., Дейнека О.Г., Позднякова Л.О., Черномаз П.О. Економіка зарубіжних країн: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 464 с.
3. Голиков А.П., Черномаз П.А. Международные экономические термины: словарь-справочник. – К.: Центр учебной литературы, 2008. – 376 с.
4. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підруч. для студ. економ. спец. вищ. навч. закл. К.: Либідь, 2008. – 408 с.
5. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
6. Радзієвська С. О. Глобальна економіка: конспект лекцій для студентів економічних напрямів підготовки усіх форм навчання / С. О. Радзієвська. – К.: «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2015. – 344 с.
7. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.

Допоміжна література

1. Азроянц Э. А. Глобализация: катастрофа или путь к развитию? – М.: Новый век, 2002. – 416 с.

2. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. – К.: Знання, 2011. – 640 с.
3. Геоекономічні сценарії розвитку і Україна : моногр. / М. З. Згуровський [та ін.] ; наук. ред.: д-р екон. наук., проф. А. С. Філіпенко. – К. : Академія, 2010. – 323 с.
4. Голіков А.П. Економіка України: навч. посіб. / А. П. Голіков, Н. А. Казакова, О. А. Шуба. – К. : Знання, 2009. – 286 с.
5. Економічна асоціація України з Європейським Союзом : монографія / [О. І. Шнирков та ін. ; за ред. О. І. Шниркова, В. І. Муравйова] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К. : Київський університет, 2015. – 415 с.
6. Економічна глобалізація : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [А. С. Філіпенко та ін. ; за ред. А. С. Філіпенка] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Київський університет, 2009. – 543 с.
7. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посіб. / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. – 495 с.
8. Международные стратегии экономического развития : учебн. пособие / Под ред. Ю.В. Макогона. – К. : Знання, 2007. – 461 с.
9. Світова економіка: підручник / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, О.І. Рогач та ін. – К.: Либідь, 2007. – 640 с.
10. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін. – К. : Либідь, 2002. - 470 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://europa.eu> Портал Європейського Союзу
2. <http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook> Всесвітня книга фактів ЦРУ
3. <http://www.cisstat.com> Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав (СНД)
4. <http://www.iccwbo.org> Міжнародна торгова палата
5. <http://www.imf.org> Міжнародний валютний фонд
6. <http://www.nato.int/home-ukr.htm> Організація Північноатлантичного договору (НАТО)
7. <http://www.oecd.org> Організація економічного розвитку (ОЕСР)
8. <http://www.un.org> Організація об'єднаних націй (ООН)
9. <http://www.unecsc.org> Європейська економічна комісія
10. <http://www.worldbank.org> Світовий банк
11. <http://www.wto.org> Світова організація торгівлі